

NORGES HØYESTERETT

Den 11. juli 2022 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Normann, Østensen Berglund og Høgetveit Berg i

HR-2022-1377-U, (sak nr. 22-094752STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Jon Anders Hasle)

mot

Påtalemyndigheten

truffet slik

B E S L U T N I N G :

Hva saken gjelder

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens fellende dom for grov kroppsskade, jf. straffeloven § 274 første ledd, jf. § 273.
- (2) A, født 00.00.1993, ble 8. april 2021 tiltalt for blant annet grov kroppsskade, jf. straffeloven § 274 første ledd, jf. § 273. Grunnlaget for denne post I er beskrevet slik i tiltalen:

«Natt til søndag 17. februar 2019 ca. kl. 00.10 utenfor utestedet X ved ---gate i Tønsberg, slo han B med knyttet neve i ansiktet slik at B fikk knusningsbrudd i kraniet rundt venstre øyet, brudd i kjevebeinet og løse tenner. Som følge av slaget falt B bakover og slo hodet mot bakken slik at det oppstod brudd i bakre del av skallen og blødninger i hjernen. B ble operert ved Ullevål sykehus og var innlagt frem til 19. mars 2019, hvorefter han ble overført til rehabilitering frem til 2. april 2019. Den 8. juni 2020 ble han fortsatt ansett å være i sykeperiode etter voldsutøvelsen og den medisinske invaliditeten som følge av skadene han ble påført er estimert til 40 - 75 %.»
- (3) Videre ble han i post II tiltalt for brudd på våpenloven § 33, jf. § 27a, jf. våpenforskriften § 79, ved å ha oppbevart en rifle og ammunisjon på kontoret, uten at riflen og ammunisjonen var innelåst i godkjent våpenskap. I post III ble han tiltalt for brudd på våpenloven § 33, jf. § 31 første ledd, jf. våpenforskriften § 9, fordi han uten aktverdig formål hadde en machete på kontoret.
- (4) Vestfold tingrett avsa 23. august 2021 dom med slik domsslutning:

«1. A, født 00.00.1993, frifinnes for forholdene i tiltalebeslutningens post I og III.

2. A dømmes for én overtredelse av våpenloven (1961) § 33, jf. § 27 a, jf. våpenforskriften § 79, til å betale en bot på 10 000 – titusen – kroner, subsidiært fengsel i 15 – femten – dager, jf. straffeloven § 53.
 3. Begjæring om inndragning tas ikke til følge, jf. straffeloven § § 69 og 70.»
- (5) Tiltalepost III ble frafalt av aktor under hovedforhandlingen. Det var dissens om skyldspørsmålet for post I, idet flertallet som bestod av to meddommere fant at A handlet i straffriende nødverge etter straffeloven § 18.
- (6) Påtalemyndigheten anket. Anken gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet og saksbehandlingen ved mangelfulle domsgrunner i tiltalebeslutningens post I.
- (7) Agder lagmannsrett avsa 8. april 2022 dom med slik domsslutning:
- «A født 00.00.1993 dømmes for overtredelse av straffeloven § 274 første ledd, jf. § 273. For dette lovbruddet og for lovbruddet som er endelig avgjort i Vestfold tingretts dom av 23.08.2021 settes straffen til fengsel i 2 – to – år og 6 – seks – måneder. Fullbyrdingen av 1 – ett – år og 6 – seks – måneder av straffen utsettes i medhold av straffeloven § 34 med en prøvetid på 3 – tre – år. Straffeloven § 79 bokstav a og § 80 bokstav d kommer til anvendelse.
- Til fradrag i straffen kommer 5 – fem – dager for utholdt varetekt.»
- (8) Lagmannsrettens dom var enstemmig.

Partenes syn

- (9) A har anket dommen til Høyesterett. Anken gjelder rettsanvendelsen og saksbehandlingen for spørsmålet om det foreligger straffriende nødverge. Det anføres at lagmannsretten har anvendt straffeloven § 18 uriktig når den har konkludert med at det ikke forelå straffriende nødverge. Subsidiært gjøres det gjeldende at domsgrunnene er mangelfulle, og at straffen uansett er for streng.
- (10) *Påtalemyndigheten* har anført at anken ikke bør tillates fremmet, jf. straffeprosessloven § 323. Det er vist til at lagmannsretten har foretatt en grundig og forsvarlig vurdering av sakens bevis og rettsspørsmål, og at det ikke er noe å utsette på domsgrunnene. Den utmålte straffen står ikke i et åpenbart misforhold til den straffbare handlingen.

Høyesteretts ankeutvalgs syn

Ankeutvalgets kompetanse

- (11) A ble frifunnet i tingretten og domfelt i lagmannsretten for det forholdet anken gjelder. Han har derfor ankerett til Høyesterett. Dette innebærer at anken bare kan nektes fremmet dersom ankeutvalget enstemmig finner det klart at anken ikke kan føre fram, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Nektelsesbeslutningen skal i tilfelle begrunnes, jf. § 323 andre ledd andre punktum.

Lovanvendelsen

(12) Straffeloven § 18 første ledd har slik ordlyd:

«En handling som ellers ville være straffbar, er lovlig når den

- a. blir foretatt for å avverge et ulovlig angrep,
- b. ikke går lenger enn nødvendig, og
- c. ikke går åpenbart ut over hva som er forsvarlig under hensyn til hvor farlig angrepet er, hva slags interesse som angrepet krenker, og angriperens skyld.»

(13) A gjør gjeldende at lagmannsretten har anvendt loven uriktig når den har funnet at den fornærmede B har liten skyld fordi A har fremprovosert det han oppfattet som et angrep fra B.

(14) I lagmannsrettens dom heter det:

«For at As handling skal være straffri etter regelen om nødverge må den ha blitt foretatt for å avverge et ulovlig angrep, ikke gå lenger enn nødvendig, og ikke gå åpenbart ut over hva som er forsvarlig under hensyn til hvor farlig angrepet er, hva slags interesse som angrepet krenker, og angriperens skyld, jf. straffeloven § 18 første ledd bokstavene a-c.

Ordlyden i bestemmelsen utelukker ikke at det kan foreligge nødverge selv om angrepet er fremprovosert. Det fremgår også av straffeloven 2005, kommentarutgave av Magnus Matningsdal, à jour per 01.01.2022 pkt. 3.4.2. Der fremgår også at det forhold at den angrepne selv er skyld i angrepet, kan ha betydning for hvor langt man kan gå i å forsvare seg. Videre fremgår av kommentarutgaven at man heller ikke har fullstendig frikort, og om de begrensningene som må oppstilles viser Matningsdal til følgende fra Andenæs (andre utgave, 1974):

Situasjonen kan også ligge slik an at jeg blir strafferettslig ansvarlig på grunn av provokasjonshandlingen. Således om jeg turrer en beruset person til å angripe meg med kniv, i den bevisste hensikt å slå ham ned i selvforsvar. Selv om nødvergehandlingen betraktes som rettmessig, må jeg her kunne straffes for legemskrenkelse, da det er min forsettlig provokasjonshandling som har bevirket den videre utvikling.

Videre fremgår det av ordlyden at handlingen må foretas ‘for å’ avverge et ulovlig angrep, og det må dermed foreligge nødvergehensikt. Rene hevnaksjoner omfattes ikke. Det vises til pkt. 4.4 i nevnte kommentarutgave.»

(15) Utvalget bemerker at lagmannsretten her tar riktig rettslig utgangspunkt.

(16) På bakgrunn av det faktum lagmannsretten har funnet bevist, fremstår det klart at A i alle fall i en viss grad fremprovoserte angrepet. Det vises til at A ifølge en dørvakt skal ha sagt «bli med ut her så skal jeg slå deg» til B eller C, oppførselen de påfølgende minuttene hvor han med aggressivt kroppsspråk tok av seg jakke og skjerf, brettet opp ermene, snakket og pekte i retning av C og B, beveget seg mot dem,

samt vinket dem med seg. At A hadde blitt utsatt for rasistiske kommentarer, og at B forsøkte å utsette A for et ulovlig angrep, endrer ikke dette.

- (17) A gjør videre gjeldende at lagmannsretten har anvendt straffeloven § 18 uriktig når den har funnet at han har gått lenger enn det som er nødvendig og åpenbart ut over det som er forsvarlig. Det anføres at lagmannsretten i liten grad har skilt mellom disse kriteriene.
- (18) Selv om lagmannsretten ikke utelukket at A etter egen oppfatning var under et angrep i det han tildelte B knyttneveslaget og følgelig oppfylte vilkåret i straffeloven § 18 første ledd bokstav a, kom lagmannsretten til at A utvilsomt gikk klart lenger enn nødvendig og åpenbart ut over hva som var forsvarlig i situasjonen, jf. § 18 første ledd bokstav b og c:

«Imidlertid er det utvilsomt slik at A gikk klart lenger enn nødvendig og åpenbart ut over hva som var forsvarlig da han slo B som beskrevet over. Tiltalte var fullt klar over at han selv hadde skapt situasjonen ved å tilrettelegge for voldsutøvelse. Han hadde i situasjonen flere handlingsalternativer, sett hen til sine personlige forutsetninger og tiden som var til rådighet. Han kunne nøyde seg med å sparke eller slå B i andre deler av kroppen enn i ansiktet, og han kunne dyttet B bort. Videre kunne han trukket seg unna, eller forlatt stedet etter å ha dukket unna slaget fra C. Det var også mange til stede, også dørvakter som han kunne bedt om hjelp. Når det gjelder bokstav c utelukker lagmannsretten at angrepet A opplevde seg utsatt for var av en slik farlighet at det skulle berettigede en så grov voldshandling. Det var videre A som fremprovoserte at det ble voldsutøvelse, hvilket reduserer både Cs og Bs skyld.»

- (19) Ankeutvalget kan ikke se at det er mangler ved denne lovanvendelsen. Ut fra det faktum lagmannsretten har funnet bevist, fremstår det klart at As handling *både* gikk lenger enn det som var nødvendig og åpenbart utover det forsvarlige.

Saksbehandlingen

- (20) A gjør gjeldende at det hefter mangler ved lagmannsrettens begrunnelse og at dette bør føre til opphevelse. Lagmannsretten har for det første ikke sett hen til prinsippet i straffeloven § 25 om at enhver skal bedømmes etter sin oppfatning av den faktiske situasjonen på handlingstidspunktet ved vurderingen av handlingsalternativene.
- (21) Utvalget er ikke enig i dette. Lagmannsretten har vist til straffeloven § 25 ved vurderingen av om A forut for voldshandlingen ble utsatt for et ulovlig angrep og konkludert med at As oppfatning var at B hadde angrepet ham. At ikke lagmannsretten har vist til bestemmelsen ved vurderingen av hvilke handlingsalternativer A hadde, gjør ikke begrunnelsen mangelfull. Av det som er gjengitt ovenfor fra lagmannsrettens dom, fremgår det at A åpenbart hadde flere handlingsalternativer som må ha vært kjent også for ham.
- (22) A gjør videre gjeldende at det ikke er begrunnet hvorfor nødvergehandlingen åpenbart går ut over det forsvarlige.
- (23) Etter ankeutvalgets oppfatning er avgjørelsen, lest i sammenheng, tilstrekkelig begrunnet. Det fremgår klart at A gikk ut over det som var forsvarlig. Utvalget viser her til at lagmannsretten under vurderingen av nødverge, som er gjengitt ovenfor, utelukket at angrepet A opplevde seg utsatt for, var av en slik farlighet at det skulle berettigede en så grov voldshandling.
- (24) Selve voldshandlingen har lagmannsretten beskrevet slik:

«Ca. fem sekunder etter at B kom rundt hjørnet fra nevnte smug slo A B med knyttet neve i ansiktet. B sto stille da han ble slått, og det skjedde like utenfor Becks fasade. Slaget var

så kraftig at det var hørbart for flere tilstedeværende, og der en av dem beskrev det som en klaskelyd. B gikk i bakken i stor fart, og han slo bakhodet mot bakken i fallet.

...

D [vitne] så at A tok et skritt tilbake før han slo B, slik at avstanden var tilsvarende at en person kunne stå imellom. Hun anslo at slaget hadde styrke 7-8 av 10, og husket at A slo som om han slo en boksepute. E så at B og A sto stille med ca. 1 meter avstand da slaget kom. Tross annen støy hørte hun lyden av slaget. Bs helsesituasjon da han ble slått trekker videre klart imot at han hadde klart å komme i stor fart og foroverlent mot A like før slaget. Han hadde helt nylig nådd et slikt nivå at han kunne gå rett og stå på ett bein, og han hadde da hendelsen skjedde også dette spesielle stutte ganglaget som underbygger det. A var på sin side en veltrent mann som hadde trent boksing, og som fullt ut var i stand til å slå harde knyttneveslag. Videofilmen fra overvåkningskameraet på Y viser videre at B falt i stor fart, og ikke langsomt slik A har forklart.

Nevnte film og vitneforklaringene fra D og E gjør det utvilsomt at A slo B hardt i ansiktet mens begge sto stille, og at B deretter falt i bakken i stor fart.»

- (25) Ankeutvalget mener dette klart viser hvorfor lagmannsretten fant at nødvergehandlingen åpenbart gikk ut over det forsvarlige. Det foreligger følgelig ingen mangel ved lagmannsrettens begrunnelse.

Straffutmålingen

- (26) Lagmannsretten tok utgangspunkt i en fengselsstraff på om lag tre år. Straffen gjelder grov kroppsskade etter straffeloven § 274, jf. § 273, og for det forholdet som ble endelig avgjort i tingrettens dom; oppbevaring av våpen og ammunisjon utenfor våpenskap, jf. våpenloven § 33, jf. § 27a, jf. våpenforskriften § 79. Dette ble ansett som en skjerpende omstendighet ved utmålingen av straffen for den grove kroppsskaden, jf. straffeprosessloven § 40 andre ledd.
- (27) Under henvisning til blant annet saksbehandlingstiden og den fornærmedes provoserende atferd, reduserte lagmannsretten den samlede straffen med seks måneder – til fengsel i to år og seks måneder – og gjorde fullbyrdelsen av ett år og seks måneder betinget med en prøvetid på tre år, jf. straffeloven § 34.
- (28) Støtteskrivet fra forsvarer må forstås slik at utgangspunktet på tre års fengsel ikke angripes, men at den lange saksbehandlingstiden og provokasjonen i forkant ikke er tilstrekkelig hensyntatt ved utmålingen.
- (29) Høyesteretts ankeutvalg nøyer seg her med å vise til lagmannsrettens domsgrunner og er kommet til at den utmålte straffen klart ikke står i et åpenbart misforhold til den straffbare handlingen, jf. straffeprosessloven § 344.

Konklusjon

- (30) Høyesteretts ankeutvalg finner det på denne bakgrunn enstemmig klart at anken ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum.
- (31) Etter ankeutvalgets oppfatning gjelder anken ikke spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, og det er heller ikke av andre grunner særlig viktig å få saken prøvd i

Høyesterett. Det gis derfor ikke samtykke til ankebehandling, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd andre punktum. Beslutningen er enstemmig.

S L U T N I N G

Anken over straffedommen nektes fremmet.

Cecilie Østensen Berglund
(sign.)

Kristin Normann
(sign.)

Borgar Høgetveit Berg
(sign.)

Dokumentet er i samsvar med originalen:
Anne Brit Lea